

Abstrakt

Diplomová práce se soustřeďuje na pojmovou oblast spánku (včetně bdění, snění apod.). Vychází z teorií a metod kognitivně-kulturního přístupu k jazyku.

První část práce se zabývá lidskou zkušeností se spánkem. Pojmová oblast je zde vyložena jako součást tělesné zkušenosti, ale také jako součást střeoevropského kulturního kódu.

V druhé části je věnována pozornost konceptu jazykového obrazu světa a jeho zkoumání (srov. například Bartmiński, 2012), dále metodě zjišťování a verifikace významových konotací (Bartmiński, Panasiuk, 2001), teorii konceptuální metafory a metonymie (Lakoff, Johnson, 1980/2002) a kombinaci metafory s metonymií (tzv. metaftonymií, Goosens, 1990, 2002).

Třetí část práce přibližuje pojmovou oblast spánku na základě jazykových dat excerpovaných z různých slovníků češtiny. Nejprve jsou představena slovotvorná hnízda, relevantní významové vztahy a etymologie vybraných výrazů (*spát*, *bdít* atp.). Dále je podrobně rozebrána polysémie vybraných výrazů, stejně jako polysémie jejich derivátů. Tato část představuje formulaci pojmových přenosů, jejichž projevem jsou příslušné jazykové významy.

Čtvrtá část práce je klasifikací shromážděného jazykového materiálu s ohledem na frazeologii. Materiál je zde členěn na metonymická vyjádření („čisté“ metonymie, metonymie sloužící jako zdrojová oblast konceptuálních metafor) a vyjádření metaforická (metafory z metonymií, „čisté“ metafory).

Na základě interpretace pojmových přenosů je v závěru práce rekonstruován český obraz spánku.

Klíčová slova

český jazyk, slovní zásoba, frazeologie, kognitivní lingvistika, konceptuální metafora, konceptuální metonymie, metaftonymie, antropocentrismus, jazykový obraz světa, konotace, spánek, spát